

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIV TA'LIMNING TRANSFORMATSIYASI”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMANINING ILMIY MAQOLALAR VA
MA'RUZA TEZISLARI TO'PLAMI

2022 yil
18 noyabr

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

“INNOVATSION TA'LIM” KAFEDRASI

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIMNING TRANSFORMATSIYASI”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANINING
ILMIY MAQOLALAR VA
MA'RUZA TEZISLARI TO'PLAMI

2022 yil 18 noyabr

IMZO PRINT
MEDIA GROUP

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

“INNOVATSION TA‘LIM” KAFEDRASI

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA‘LIMNING TRANSFORMATSIYASI”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANINING
ILMIY MAQOLALAR VA
MA‘RUZA TEZISLARI TO‘PLAMI

2022 yil 18 noyabr

TOSHKENT
“IMZO PRINT MEDIA GROUP”
2022

UO•K: 378.1. (c52)

KBK: 74.04 (3)

**“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA’LIMNING
TRASNFORMATSIYASI”. Respublika ilmiy-amaliy anjumanining
ilmiy maqolalar va ma’ruza tezislari to‘plami (2022 yil 18 noyabr).
– Tashkent: “Imzo Print Media Group”, 2022. – 368 b.**

“Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta’limning transformatsiyasi” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani to‘plamiga yetakchi olimlar, professor-o‘qituvchilar, katta ilmiy xodim izlanuvchilar, mustaqil tadqiqotchilar va magistrantlarning ilmiy maqolalari va ma’ruza tezislari kiritilgan.

Ushbu to‘plamga kiritilgan ilmiy maqolalar va ma’ruza tezislariida respublikamiz oliy ta’lim tizimining transformatsiyasi jarayonida professional ta’limni har tomonlama rivojlantirish mehnat bozori talablari asosida malakali mutaxassislarini tayyorlash bo‘yicha jamlangan tajribalar bilan o‘rtoqlashish, professional ta’limda xalqaro tajriba asosida ta’lim sifatini takomillashtirish va samaradorligini oshirish masalalari batafsil bayon etilgan. Shuningdek, ushbu to‘plamda professional ta’limda xalqaro tajriba asosida ta’lim sifatini ta’minlash, yoshlarni tadbirkorlik ko‘nikmalarini, shaxsiy kompetensiyalarni shakllantirish, amaliyotga alohida urg‘u berish, daromad olishga yo‘naltirish, oliy ta’lim muassasalarini kredit-modul tizimiga o‘tish jarayonlari, talabalarning mustaqil ta’lim olishlari uchun sharoitlarni yaratib berishga qaratilgan ilmiy maqolalar va ma’ruza tezislari jamlangan.

MAS’UL MUHARRIR:

i.f.d., prof. G.K. Abduraxmanova

TAHRIR HAY’ATI:

i.f.d., prof. M.P. Eshov,
p.f.d., prof. M.A. Yuldashev,
p.f.d., prof. M.F. Xakimova,
i.f.n., dots. N.S. Fayzullayeva,
i.f.n., dots. Sh.E. Mamarajabov,
k.o‘q., M.Sh. Qayumova.

TAQRIZCHILAR:

i.f.d., prof. R.X. Karlibayeva,
p.f.d., prof. D. Ximmataliyev.

Mazkur to‘plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlar sanasining to‘g‘riligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

ISBN 978-9943-8159-3-4

© “Imzo Print Media Group” XK, 2022.

YALPI MAJLIS		
<i>Шаринов К.А.</i>	Таълимни трансформация жараёнларида инновацион таълим ва рақамли технологияларнинг қўлланилиши	8
<i>Эшов М. П.</i>	Таълимнинг кредит-модуль тизимини ахборот тизимлари орқали самарали йўлга қўйишнинг инновацион механизмлари	12
<i>Абдурахмонова Г.Қ.</i>	Iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi sharoitida oliy ta'limni takomillashtirish asosiy yo'nalishlari	15
<i>Юлдашев М.А.</i>	Университетни рақамли трансформацияси тараккиётининг устувор йўналиши сифатида	18
<i>Жумаев Н.Х.</i>	Олий таълим тизимида замонавий тенденциялар	21
<i>Отажонов Ш. И.</i>	Таълим тизимида “STEM” (Science, Technology, Engineering, Mathematics – математика) дастурини якин истикболда босқичма-босқич жорий этиш асосида “НЕСГ” (Humanity, Ethics, Creativity, Imagination) глобал мақсадига (чақириғига) мувофиқ келгуси ўн йиллик учун янги давлат талаблари ва таълим стандартларининг намунавий моделларини ишлаб чиқиш истикболлари	24
<i>Сайдалиев Х.О.</i>	Impact of collaborative, entrepreneurship education on the financial risk taken by university students.....	30
<i>Абдуллаев А. И.</i>	Электрон таълим муҳитида аралаш ўқитишни замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ёрдамида такомиллаштириш	32
<i>Кадиров Х. Ш.</i>	Таълим муҳитини рақамлаштириш шароитида педагог кадрларнинг компетенцияларини такомиллаштириш: муаммо ва ечимлар	36
<i>Маматов Д. Н.</i>	Электрон таълим муҳитида аралаш ўқитишни замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ёрдамида такомиллаштириш	40
<i>Хакимова М. Ф.</i>	Рақамли таълим шароитида аралаш ўқитишнинг самарадорлигини ошириш	44
<i>Кушарбаев Дж. У.</i>	Замонавий таълим жараёнларига рақамли технологиялар интеграциясини таъминлаш истикболлари.....	48
1-SHU'BA. RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI		
<i>Kholikov A. U., Ismoilova S.Kh., Mirzaliev S.M.</i>	Developing HEI Students' Autonomy in Language Learning Classes through Online Education.....	51
<i>Каримбаева Р. Х.</i>	Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг устувор вазифалари	54
<i>Шоюсупова Н. Т. Асқарова М. Т.</i>	Кредит-модуль тизимида талабаларнинг мустақил ва ижодий изланиш фаолиятини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари	57
<i>Мухаммадиев Г'В.</i>	Raqamli iqtisodiyotda sun'iy intellektning o'rni va inson omiliga ta'siri: ijobiy va salbiy oqibatlari	60
<i>Химматалев Д. О., Киличова М. С.</i>	Инновацион педагогик таълим кластерининг ўзига хос хусусиятлари	63
<i>Файзуллаева Н.С.</i>	Цифровая трансформация дидактики высшей школы.....	67

<i>Lutfullayeva N.X., Mirzaaxmedova N.A.</i>	Raqamli iqtisodiyot transformatsiyasi sharoitida o'quv jarayonini raqamlashtirishning roli	71
<i>Хабибов Р.И.</i>	Божхона фаолиятида рақамлаштириш ислохотларининг айрим жиҳатлари	75
<i>Мусаханова Г. М.</i>	Глобаллашув жараёнида таълим тизимини рақамлаштириш ва уни ривожлантириш.....	83
<i>Асқарова М. И.</i>	Рақамли иқтисодиётнинг шаклланиш жараёнида ёшлар меҳнат бозоридаги тенденциялар	87
<i>Миралиева Д. Т.</i>	Трансформация образования как важнейший фактор развития экономического общества Узбекистана	90
<i>Улужбердиев Н.Р.</i>	Рақамли иқтисодиёт шaroитида корхонада инкирозга қариш бошқариш стратегияларини ишлаб чиқиш механизмлари.....	95
<i>Хакимова Х. Х.</i>	Ўзбекистон Республикасида олий таълим муассасаларини бошқариш стратегиясини такомиллаштириш.....	99
<i>Саттаров Т.С.</i>	Рақамли иқтисодиёт шaroитида олий таълим трансформациясининг ўстувор йўналишлари	101
<i>Салихов С.А.</i>	Цифровизация образования в Республике Узбекистан: текущие реформы и разработка политики	105
<i>Собирова Д.А.</i>	Олий таълим тизимида очик онлайн курсларининг ўрни	110
<i>Aliiev A. I.</i>	Digital transformation and digital marketing in higher education with purpose of learning and implementation of digital technologies in garment enterprises	115
<i>Sulaymonova G.X.</i>	Raqamli iqtisodiyot sharoitida electron pedagogika konsepsiyasining rivojlanish jarayoni.....	118

2-SHU'BA. MODUL-KREDIT O'QITISH JARAYONIDA TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARNI TASHKIL ETISH VA UNING ILMIY-METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH

<i>Мамажанов И.Г.</i>	Кредит-модул тизими жараёнида талабаларнинг мустақил ўқув фаолиятини ташкил этиш.....	121
<i>Ximmataliyev D.O, Allayorova S. B.</i>	Ta'lim tizimida integratsiya pedagogic innovatsion klasteri	125
<i>Љутфуллаева Н.Х. Нурмухаммадова Д.</i>	Модул-кредит тизимида талабаларнинг билиш жараёнларини ифодаланиши	127
<i>Uzoqova G.S.</i>	Kredit modulli ta'lim tizimida talabalar mustaqil ishlarining o'rni	131
<i>Мамаражабов Ш. Э.</i>	Ўқитувчининг касбий сифатлари ва уларни шакллантириш имкониятлари	133
<i>Расулов А. Н.</i>	Замонавий таълим кластери шaroитида “Иқтисодий билим асослари” фанини ўқитишда педагогик шaroитларини афзалликлари.....	135
<i>Dushanova Yu. F.</i>	Theoretical basis of organization of independent educational process in the credit-module system	139
<i>Насиба Х.Э.</i>	Инновацион кластернинг тузилиши ва функцияси	141
<i>Акбарова С. Ш.</i>	Таълимнинг кредит-модуль тизимида талабаларнинг мустақил ишлаш кўникмаларини ривожлантириш.....	145
<i>Rajabov S. X.</i>	Modul-kredit tizimida tahsil olayotgan talabalarining mustaqil ishlarini bilan iashlash.....	148

3-SHU'BA. OLIY TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA PEDAGOGNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY MEKANIZMLARI

<i>Файзуллаева Н. С., Еллубаева Б.</i>	Реформы в системе профессионального образования	151
--	---	-----

<i>Мамаражабов Ш.Э., Шоахмедова М.</i>	Бўлажак мутахассисларнинг дидактик компетенциясини шакллантиришнинг баъзи жиҳатлари	155
<i>Маҳкамова М.Ю.</i>	Олий мактаб амалиётида ўқитувчи маҳорати масалалари	159
<i>Ermatov M.K., Abdunazarov O.A.</i>	Pedagogik xodimlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning zamonaviy uslubi	163
<i>Sattorov V.N.</i>	Maxsus fanlarnin o'qitishda muammoli darslarni tashkil va o'tkazish	167
<i>Yo'ldosheva Sh.</i>	Kreativlik-ta'lim sifatini oshirish omili	169
<i>Мираниева Д.Т.</i>	Таълимнинг рақамли трансформациясини амалга ошириш бугунги кун талаби	171
<i>Allayorova S. B.</i>	Ilmiy tadqiqot klasterining nazariy asoslari	174
<i>Begho'taev A. E., Axatova D. A.</i>	Oliy ta'limda axborot texnologiyalarning o'quv jarayoniga integratsiyasi	177
<i>Мамаражабов Ш.Э.</i>	Бўлажак мутахассисларда касбий сифатларини шакллантириш педагогик муаммо сифатида	180
<i>Махсегова З. К., Раҳимова Б. О.</i>	Таълимни рақамлаштириш даврида математик компетенцияларини ривожлантириш зарурияти	182
<i>Shofiddinova Z. I.</i>	Oliy ta'limni raqamlashtirish sharoitida ta'lim xizmatlarini rivojlantirish	185
<i>Максумова М. Ш.</i>	Интегратив ёндашув асосида талабаларнинг касбий салоҳияти ва уни ривожлантириш	187
<i>Эргашева Д.Д.</i>	Влияние цифровой образовательной среды на профессиональную компетентность педагога	190
<i>Kobilov A. U., Rajabov Sh. B., Otabayev N. O.</i>	Республикада рақамли иқтисодиётни ривожлантириш тамойиллари	193
<i>Жўраев Э. Ғ.</i>	Рақамли таълим комплекси фаолиятида раҳбарларда ташкилотчилик қобилиятини ривожлантириш	198
<i>Азизова М. .Х.</i>	Бўлажак мутахассисларнинг касбий тайёргарлигига қўйиладиган ижтимоий талаблар	200
<i>Нематова М. Р. Алибаева М.Р.</i>	Таълимни рақамлаштириш шароитида ўқитувчининг педагогик техникаси ва уни шакллантиришнинг замонавий механизмлари	202
<i>Асатова Ш.З.</i>	Бўлажак раҳбарларда компетенциявий ёндашув асосида ахборот компетентлигини ривожлантириш	205
<i>Маматқулова М.М.</i>	Иқтисодиёт олий таълим муассасалари талабаларининг маънавий дунёкарашини касбий таълим билан уйғунликда ривожлантириш	207
<i>Ochilova G. O.</i>	Современные знания и технологии – основы перехода концепции	210
<i>Кобиров А. У. Кунгратов Э. К.</i>	Modern content and concept of Digital Economy	213
4-SHU'BA. PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH JARAYONIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH YO'LLARI		
<i>Файзуллаева Н.С, Раимкулов Ш</i>	Рақамли иқтисодиёт шароитида таълим муассасаларини молиялаштиришнинг замонавий йўллари	217
<i>Ходжакулова Д. И. Набиева К.Ф.</i>	Роль информационно-коммуникативные технологий и инноваций в сфере профессионального образования	219
<i>Xalmuratova J.G.</i>	Professional ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonida interfaol mashg'ulotlarining o'rni	221

<i>Турабеков Ф.С.</i>	Мультимедиа электрон қўлланма ва виртуал лаборатория–бўлажак технологик таълим ўқитувчисини тайёрлаш омили	223
<i>Акбарова Б.Ш.</i>	Таълим жараёнларини рақамли технологиялар асосида индивидуаллаштириш ҳамда масофавий таълим хизматларини ривожлантириш.....	228
<i>Валиев Ф.И.</i>	Глобаллашув шароитида олий таълимнинг ноанъанавий шакллари ва уларнинг ривожланиш тенденциялари	232
<i>Ochilova G. O.</i>	Zamonaviy axborot kommunikatsiya texnologiyalarini pedagogik faoliyatida qullash imkoniyatlari	235
<i>Sattorov V.N.</i>	Dars jarayonida o'quv maqsadlarini aniqlashning dolzarbligi	239
<i>Мусаева У.Х.</i>	Бўлажак ўқитувчининг касбий компетентлигини такомиллаштириш омиллари.....	241
<i>To'lanov M., Hamidjonov T.</i>	Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda ijtimoiy – gumanitar va texnik fanlarni o'rni	244
<i>Каримбоева Ш.С.</i>	Таълим хизматлари бозорида олий таълим муассасаларини инновацион ривожланишининг кластерли ёндашувларга асосланган механизмлари	246
<i>Zokirova D.</i>	Formation of software-methodical equipment for training future economists.....	248
<i>Жобборов Г. К.</i>	Специфика мотивации профессионального выбора студента	250
<i>Xolbo'tayeva D.A. Bo'riboeva D.N.</i>	Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogic shart-sharoitlari	253
<i>Мурадов Б.Х.</i>	Совершенствование организационно-экономических механизмов развития промышленных предприятий и факторы повышения конкурентоспособности в условиях глобализации и приоритеты трансформации высшего образования в условиях цифровизации.....	257
<i>Abidova N.Z.</i>	Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'limining yangi strategik yo'nalishi sifatida.....	262
<i>Norboeva N. E.</i>	Ta'lim jarayonida bulut texnologiyalardan foydalanish.....	265
<i>Kobilov A. U., Mallaev R.Q., Rajabov Sh.B., Kungratov I.</i>	Informatika fani o'qituvchisini ixtisoslashtirilgan ta'lim sharoitlarda rasbiy faoliyatga tayyorlash	268
<i>Egamon M.U.</i>	Matematika fanini o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	270
<i>Элмурзаева Н.Х.</i>	Инновацион кластернинг тузилиши ва функциялари.....	273
<i>Kurolov M.</i>	Management of innovative digital marketing in B2B marketplaces	278
<i>Курдашева Ф.К.</i>	Педагогларнинг касбий компетентлигини такомиллаштиришда педагогик ва ахборот технологиялардан фойдаланиш.....	280
<i>Саидов З.Х.</i>	Инновацион кластерни таъминловчи материалларни танлаш	283
<i>Maxmudova F.H.</i>	Oliy ta'limni raqamlashtirish sharoitida talabalarni kasbiy ko'nikmalarini integrative yondashuvga asoslanib rivojlantirishning zamonaviy mexanizmlari	286
<i>Abduvositova S.F.</i>	Boshlang'ich sinflarda mavzulararo bog'lanishni didaktik oyinlar orqali takomillashtirish.....	289
<i>Karimova F.X.</i>	Методика формирования профессиональной компетентности студентов на основе инновационного подхода	292

5-SHU'BA. ELEKTRON TA'LIM MUHITIDA ARALASH O'QITISHNI ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARI YORDAMIDA TAKOMILLASHTIRISH

<i>Лутфуллаева Н.Х. Шайманова Д.</i>	Таълимни рақамли технологиялар билан уйғунлаштириш	296
<i>Egaton X.U.</i>	Elektron ta'lim muhitida matematika fanini aralash o'qitishning zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida takomillashtirish	299
<i>Artikov M.T.</i>	Ta'lim jarayonini samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	302
<i>Валиев Ш.И.</i>	Рақамли медиа орқали ота-оналарнинг виртуал -педагогик маданиятини ривожлантириш	304
<i>Kayumova M.Sh.</i>	Elektron ta'lim muhitida talabalarning axborot ko'nikmalarini shakllantirish usullari	307
<i>Kadirova Sh. G'ulomjonova N.</i>	Zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning roli	310
<i>Kosimova D.T.</i>	Elektron ta'lim muhitida ingliz tilini o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarining qo'llashning ahamiyati	313
<i>Хожиева И. А.</i>	Электрон таълим муҳитида лойиҳа таълим технологияси орқали талабаларни замонавий касбларга тайёрлаш	317
<i>Bekchonova Sh. B.</i>	Fanlar bo'yicha raqamli ko'nikmalarni targ'ib qilish – raqamli dunyoda o'qitish uchun aralash ta'lim	320
<i>Haydarov S. A.</i>	Gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish	323
<i>Moxumdinova C. A.</i>	Zamonaviy ta'limda informatika fanini o'qitishda masofaviy ta'limning qulayliklari	325
<i>Madyarova M. A.</i>	Kreativlik ta'lim jarayonlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	327
<i>Kobilov A. U., Mallaev R. Q., Rajabov Sh.B., Kungratov I.</i>	Ixtisoslashtirilgan maktablarda informatika o'qituvchisini tayyorlash	331
<i>Xodjayeva N.Sh.</i>	Akademik litseylarda xorijiy tillarni o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish samaradorligi	333
<i>Нузамов F.A.</i>	Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги транспорт таълим ўқитиш тизимида рақамли дарс ўтиш жараёнини ривожлантириш	335
<i>Yuldoshev M. N.</i>	Matematika darsida bo'linish alomatlari va ularni o'qitish metodikasi	338
<i>Kuldasheva F, K,</i>	Akademik litseylarda dars jarayonini tashkillashtirishda zamonaviy axborot texnologiyalardan foydalanish ahamiyati	340
<i>Ибрагимова Ш. З.</i>	Таълимни рақамлаштириш даврида чет тилларни ўқитишда коммуникатив компетенциянинг аҳамияти	342
<i>Давронов Н.Р.</i>	Электрон таълим муҳитида аралаш ўқитишни замонавий ахборот коммуникация технологиялари ёрдамида такомиллаштириш	344
<i>Ирматова Д. Б.</i>	Исследование VR/AR-технологии в реальных объектах	346
<i>Равшанова М.У.</i>	Рақамли иқтисодиёт: жорий ҳолати ва ривожлантириш истикболлари	349
<i>Kobilov A U., Rajabov Sh.B., Otabayev N. O.</i>	Республикада рақамли иқтисодиётни ривожлантириш тамойиллари	351
<i>Партиева Р. А.</i>	Таълимда рақамли технологиялардан фойдаланиш истикболлари	357
<i>Мавлонов О.А</i>	Иқтисод ва молияга оид терминларни ўргатилишининг аҳамияти	362
<i>Imomov I.</i>	Teaching economic terminology through interactive techniques ..	365

Maxsus fanlarnin o'qitishda muammoli darslarni tashkil va o'tkazish

Mazkur maqola mazmuni maxsus fanlarni o'qitish jarayonida muammoli darslarni tashkil etish va o'tkazilishiga bag'ishlangan.

Содержание статьи посвящено организации и проведению проблемных уроков при преподавании специальных предметов.

The content of this article is devoted to organization and conduct of problem learning lessons in the learning process.

Talabaning o'quv faolligi maqsadli, yo'naltirilgan, boshqarish xarakteriga ega pedagogik ta'sirlar va pedagogik jarayon tashkil etilishining natijasidir. Hozirgi kunda ta'lim jarayonida muammoli darslarni tashkil etish va ularni o'tkazish samarador ta'lim shakli sifatida amaliyotda keng qo'llanilmoqda. Xo'sh, muammoli darslar qanday tashkil etiladi va uning didaktik imkoniyatlari nimalardan iborat? Muammoli darsning tuzilishi. Darsning tuzilishi kalendar tematik reja va darslar rejasi asosida yaratiladi, dars tahlilining mantiqini aniqlab beradi. Muammoli darsning tuzilishidagi elementlar: 1) talabalardagi mavjud bilimlarining dolzarblashuvi; 2) yangi bilimlar va mehnat usullarining o'zlashtirilishi; 3) bilimlar va malakalarining shakllanishi. Bu tuzilish o'qitishning asosiy bosqichlarini va zamonaviy darsning tashkiliy bosqichlarini ko'rsatadi. 1) muammoli holatlarning paydo bo'lishi va muammoni qo'yish; "Fan, ta'lim, ishlab chiqarish integratsiyalashuvi sharoitida paxta tozalash, to'qimachilik, yengil sanoat, matbaa ishlab chiqarish innovatsion texnologiyalari dolzarb muammolari va ularning yechimi" 2) taxminlarni olg'a surish va gipotezani asoslash; 3) gipotezani isbotlash; 4) muammo yechimining to'g'riligini tekshirish. Muammoli darsning tuzilishi o'qitish jarayonining tashqi va ichki elementlarining birlashuvidan iborat bo'lgani uchun, talaba mustaqil o'quv faoliyatini boshqarish imkonini yaratishga olib keladi [1]. Har qanday o'quv materiali ham muammoli bayon etishga mos kelavermaydi. Talabalarga fan tarixini o'rgatishda muammoli vaziyatlarni yaratish oson. Farazlar, yechimlar fandagi yangi ma'lumotlar takroriy bosqichidagi an'anaviy tasavvurlarning inqirozi, muammoga yangicha yondashuvlarni izlash va hokazolar muammoli bayon etish uchun mos keluvchi mavzular hisoblanadi. Kashfiyotlar tarixi orqali izlanish mantiqini egallash – muammoli fikrlashni shakllantirishning asosiy istiqbolli yo'llardan biridir. O'qitishning an'anaviy usulidan muammoliga o'tish muvaffaqiyati, quyidagi ikki omil bilan belgilanadigan «muammolik darajasi»ga bog'liq bo'ladi: Muammoli o'qitishning uchta asosiy shakli mavjud [2]. 1. O'quv materialini muammoli bayon etish – Maxsus fanlarni o'qitishda ma'ruzaviy mashg'ulotlarda monolog tarzda, seminar mashg'ulotlarida esa dialog tarzda olib boriladi. O'qituvchi ma'ruza paytida o'quv materialini bayon etayotganida muammoli masalalar tuzadi va ularni o'zi yechadi, talabalar esa yechimlarni izlash jarayoniga faqat xayolan qo'shiladilar. 2. Qisman izlanuvchan faoliyat tajribalar, laboratoriya ishlarini bajarishda muammoli seminarlar, evristik suhbatlar davomida namoyon bo'ladi. O'qituvchi muammoli savollar tizimini tuzadi, bu savollarga javoblar olingan

bilimlar bazasiga tayanadi, ammo ular oldingi bilimlarda mavjud emas, ya'ni savollar tahsil oluvchilarga intellektual qiyinchiliklar tug'diradi va maqsadga yo'naltirilgan ijodiy izlanishga undaydi. O'qituvchi imkoni boricha «boshqacha javoblar», yo'naltiruvchi savollarni tayyorlab qo'yishi lozim, u tahsil oluvchilar javoblariga tayanib, yakuniy xulosa qiladi. 3. Mustaqil tadqiqot faoliyatida tahsil oluvchilar mustaqil ravishda muammoni ifoda etadilar va uni yechadilar (kurs yoki bitiruv ishlarida, ilmiy tadqiqot ishlarida) va o'qituvchi nazorati bilan yakunlanadi. Metodik xatolar o'quv xatolari bilan o'zaro bog'liq: o'rganish xatolari ko'p hollarda - o'qitish xatolari natijasidir. O'quv xatolari maxsus tashxislovchi jadvallarda har bir muammoli modul uchun guruhlanadi va keyinchalik kuchli ta'sir etuvchi vositalar sifatida foydalaniladi. Muammoli-modulli o'qitish texnologiyasining yetakchi sifat belgisi - bu egiluvchanlik hisoblanadi. Tuzilmali egiluvchanlik qator holatlar bilan ta'minlanadi: muammolimodul tuzilmasining safarbarligi, muammoli-modulli dastur pog'onaligi, egiluvchan jadval loyihasining mavjudligi va ko'p vazifali o'quv xonalarining jihozlanganlik imkoniyatlari va boshqa. Mazmunli egiluvchanlik birinchi navbatda ta'lim mazmunini tabaqalashtirish va integratsiyalash imkoniyatlarida namoyon bo'ladi. Texnologik egiluvchanlik muammoli-modulli ta'lim jarayonining quyidagi jihati bilan ta'minlanadi: o'qitish metodlarining variantligi, nazorat va baholash tizimining egiluvchanligi, o'quvchilarning o'quv-bilish faoliyatini yakka tartibda tashkil etish va boshqa. Kasb maktablarida o'qitish jarayonini muammoli-modulli asosga o'tkazish quyidagilarga imkon beradi: - o'quv materialining muammoli modullarini guruhlash yo'li bilan kursni to'liq, qisqargan va chuqurlashtirilgan variantlarini ishlab chiqishni ta'minlaydigan dialektik birlikda integratsiyalash va tabaqalashtirishni amalga oshirish; - bilim darajasiga bog'liq holda talabalarning u yoki bu muammoli-modulli dastur variantini mustaqil tanlashi va ularning dastur bo'ylab individual siljish sur'atini ta'minlanishi; - muammoli modullardan pedagogik dasturli vositalarni yaratish uchun ssenariylar sifatida foydalanish; - talabalarning bilish faoliyatini boshqarishda o'qituvchi ishida maslahatchi-koordinatsiylovchi vazifaga urg'uni ko'chirish; - o'quv materialini bayon qilish tezligi va o'zlashtirish darajasiga putur yetkazmagan holda o'qitish metodlari va shakllari majmuasiga moslik asosida kursni qisqartirish. - ixtisosli va darajali tabaqalashtirishni ta'minlashga yo'naltirilgan o'zgaruvchan modullarning mazmunini tanlash va hajmini aniqlash, shuningdek, muammoli-modulli dasturlarning turli - to'liq, qisqargan va chuqurlashtirilgan variantlari bo'yicha talabalarning yakka tartibda olg'a siljishi uchun sharoitlar yaratish. Maxsus fanlarni o'qitishda muammolarga asoslangan formatdagi darslarni o'tkazish bo'yicha aniq amaliy tavsiyalar ishlab chiqish, muammolarga asoslangan tamoyilga asoslangan darslar, har bir talabani kognitiv faoliyatda ishtirok etishga undaydi. Muammoga yo'naltirilgan shaklda turli murakkablik darajasi (murakkablik darajasi) bilan bajariladigan mashg'ulotlar bosqichlari to'liq, ixcham matn va test topshirig'i shaklidagi axborot bilan ishlash. Fan mavzusining tarkibiy qismlari mantiqan tuzilgan test topshiriqlari tizimi orqali aylantirilishini yanada yaxshiroq va samaraliroq ekanligini ko'rsatib beradi [3]. Muammoli darslar talabalarni fikirlashga qaratilgan. Qo'llash ko'lami quyidagi tartibotlarni qamrab oladi: tizimli, avtonom va integratsiyalashgan. Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, muammoli darslarni

сифатида олинадиган таълим методлари, ахборот-коммуникацион технологияларда қўлланиладиган таълим воситалари ташкил этади. Электрон таълимнинг муваффақияти кўп ҳолларда ўқув материални тўғри ташкиллаштиришга ҳамда ўқитувчининг педагогик ва касбий маҳоратига боғлиқ бўлади. Агар курс ўқитишга йўналтирилган бўлса, у ҳолда курс учун зарур бўлган материалларни тўплаш, саралаш ва жойлаштириш кўп ҳолларда ўқитувчи ва талаба ҳамкорлиги асосида ташкиллаштирилади ва бу курс таркибий қисмининг дидактик хусусиятлари билан белгиланади.

Масофавий курсни яратиш талабаларда мустақил равишда билим олиш қобилиятини шакллантиришга йўналтирилиши керак. Бундай ҳолда, ўқитувчи ўқув жараёнини бошқариши ва олинган билим, кўникма ва малакаларни назорат қилиши керак. Масофавий курс учун ўқув материални тайёрлаш воситалари ўқув режага мувофиқ равишда танланади, ҳамда талабалар ўрганиши учун онсон тарзда тақдим этилади. Умуман олганда, рақамлаштириш шароитида электрон таълимни ташкил этиш муҳим ҳисобланади.

Рақамли технологияларнинг ривожланиши ва электрон таълимнинг тарқалишига олиб келадиган рақамлаштиришнинг янги тенденциялари ва бир вақтнинг ўзида юзага келадиган муаммо ва қийинчиликларни бартараф этиш шароитида талабаларнинг самарали ўқув жараёнини қуриш долзарб бўлиб бормокда. Рақамлаштиришни ривожлантиришнинг ҳозирги даражаси ва замонавий авлоднинг хусусиятлари электрон таълимдаги тўсиқларни йўқ қилмокда, бугунги кунда онлайн ва офлайн таълим форматлари ўртасида унчалик рақобат мавжуд эмас, тадқиқотчилар онлайн ва офлайн режим интеграцияси шароитида ўқув жараёнини қуришнинг назарий ва услубий асосларини электрон муҳитда аралаш ўрганиш лозим деган фикрга қўшилишади.

Шуни қайд этиш лозимки, таълимни рақамлаштириш биринчи навбатда, талабалар ва ўқитувчилар ўртасида онлайн кўринишдаги мулоқот интеграциясини ривожлантирса, иккинчи томондан, талабаларнинг ўз устида илғор ўқув технологияларидан фойдаланган ҳолда мустақил ишлаш кўникмаларини шакллантиради. Бу эса ҳозирги ривожланиш жараёнида рақамлаштиришнинг янги тенденцияларини таълим жараёнига қўллашда муҳим аҳамият касб этади.

Адабиётлар рўйхати

1. A.X. Maxmudov Zamonaviy ta'limni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni // Academic research in educational sciences. 2021. №NUU Conference 1. – <https://cyberleninka.ru/article/n/zamonaviy-talimni-rivozhlantirishda-ra-amlitehnologiyalarning-rni>

2. Махмудов А. Х., Анарбаева Ф. У. Рақамли таълимда педагогик технологияларни қўллаш имкониятлари //Development issues of innovative economy in the agricultural sector. – 2021. – С. 476.

3. Ф. У. Анарбаева, А.Ф.Қораев “Таълим жараёнини рақамлаштириш”
www.sciencebox.uz